

PRÁCE SPORNÉ

Pan rada odcházej: „Tedy zase visita, proklaté visity — já si nemohu kabát koupit — dluhů plno — ale visita musí být. — Já ti to jednou všecko vyházím!“ — S takovou přítlací si pan rada klobouk na hlavu a bouchne dveřmi. —

„Ty — ty vyházíš — hubou!“ ušklíbne se po něm paní radová, obrátí se k slečně Kamile, své dceři, která čte právě zajímavý román od Paul de Kocka, — poroučí jí: „Teď nech čtení a pojď mi pomoci, máme je tu hned na krku — und ich will nicht die Schond haben — aby se řeklo jako o bürgermeistrové, že se musí na kafe čtyry hodiny čekat.“ —

„Prosím tě, mutr, dej mi s tím pokoj!“ odpoví slečna, ani se nepohnouc. — Radová chce něco odpovědít, vtom ale přichází do dveří služka. „Jejich milosti,“ vyřizuje, „nenesu cukr, ani rum, ani to thé, kupec mi to nechtěl na dluh dát, dokud jejich milosti nezaplatí starý dluh!“ — „Impertinentní chlap. Nemohla jít k jinému, ona hloupá?“ hněvá se milost. — „I jejich milosti, ti druzí by mě vyhodili, ten je z nich ještě nejzdvořilejší,“ usměje se služebná. —

„No, tedy šla k němu, řekla, že se nechám uctivě poroučet, aby měl ještě do prvního strpení, že se s ním spořádám.“ — Služka odejde. — „To je náce, — takový škandál člověku dělají pro pakatel!“ hněvá se radová a jde chystat na stůl. Slečna si nevšímá, co se kolem ní děje, tváře jí hoří roznicením, oko se jí kalí; najednou ale položí hlavu do dlaní, oči zavře, ruka s knihou sklesne do klína.

„Ich bitt'ich — cožpak jsi u té knihy usnula? — Jdi se ustrojít alespoň, abychom byly v ordnunku a ty drchny aby neměly o čem klepat. — Zrichtuj si trochu kokšle — víš, že přivede dnes Herr von Oslova toho, co s tebou na bále tolik tancoval — jakpak — no wie heißt er denn, je to prý gutsbesitzra syn z lantu.“ —

Slečna se trochu ze svého polosnění probudí, protahuje se

chvilku, zívá — pak knížku schová do stolku, zvolna vstane a povídá: „Mutr, já jsem müd — wie zerschlagen!“ — Nato jde ke stolu, prohlíží všechny talíře, vezme s jednoho koblihu a začne jíst. — „Prosím tě, neber mi to,“ ulekne se radová, „ich hobs gezählt — pro každou jedna, tři by zbyly — aby se nezdálo, jako bych je měla scélovany. Kdopak by se jich dokrmil, apotekrová by sama vlka snědla — a stará Klepanda, das weiß — ta na to konto ani neobědvá!“ —

„Auch die! — Proč tu, mutr, zveš? Je to cu gmein osoba.“ — „No, das wär schön — abych ji nepozvala — ta by krásně klačovala.“ — „A co budem smáčet ke kafe, mutr, hast keine Kipfel?“ — Služebná zaslechne poslední slovo a povídá pro sebe: „Budete smáčet děvečky.“ — Dále pak vyřizuje, že viděla milostpaní pŭlmistrovou z domu vycházet. — To trhne matkou i dcerou, obě pospíší, by sebe i vše ostatní zrichtovaly. —

P o c h v í l i

Slečna sedí s načesanými kokšlemi, drží v ruce vyšívání. Paní radová má kopfputz — a ještě sem a tam něco opravuje. Tu najednou ozve se přede dveřmi šust, šum, šepot, služebné vyběhnou z kuchyně, je slyšet asi desetkrát po sobě opakování „Poníženě ruku líbám“. — Paní radová si povídá: „No — endlich — už jsou tu — slyším kuňkavý hlas frajle Lídy.“ — Klepání na dvěře, paní radová volá „herein“ — přiskočí ke dveřím, slečna s rozestřenou náručí běží proti frajle Lídy, paní radová objímá a líbá jednu paní za druhou, jako by srdečností se rozplynout chtěla. —

Paní radová: „Erlauben, Frau von Bürgermeister, — to je ten nový profét, co dostali z Prahy? — Wunderschön — krásně jim pasuje — inu, to je hned vidět, co je gusto, — tady ti krejčí!“ —

Paní bürgermeisterová: „Ah, kdopak by zde si dal šít! — Ale zdá se mi, že je zu einfach, — koštoval mě sto zlatých stříbra — a kdo to na něm vidí? — Za čtrnáct dní bude mít každá řemeslnická holka takový profét.“ —

Paní doktorová: „To je to nejhorší, že nemůže člověk nic pro sebe mít, — hned to každá má. Pomyslejí — moje mlíkačka, — ona se mne onehdy ptá, v kterém krámu v Praze kupuju klobouky a parasolky, chce na leto dceři koupit; že prý když na to vynaloží, aby to bylo důkladné. — Pomyslejí — já myslela, že mne šlak trefí!“ —

Slečna Kamila: „Nein, das ist unerhört!“ —

Paní Klepanda: „Taková motyka, ta potřebuje klobouk!“

Slečna Kamila šeptá slečně Lídy: „Sama byla také motyka — děvka!“ — Slečna Lídy se ušklíbne. Paní radová pobízí paničky k sezení. Paničky se upejpají, žádná nechce sednout na první místo a žádná nesedá na poslední — konečně se přece rozesednou a začnou plést. Slečny sedí opodál u stolku blíže okna, vyšíváním se zaměstnávajíce a chvilkami tiše spolu šeptajíce. —

Paní radová k paní bürgermeistrové: „Frajle Kády a frajle Fíny jely tedy do Nebylova k obrštovic?“ —

„Jo; Fräule Lipy sama pro ně přijela,“ povídá purkmistrová. — „To jsou unzertrennich ty holky. — Mají tam dnes Tanzunterhaltung!“ —

Slečna Kamila šeptá slečně Lídy: „Poslouchej, unzertrennich ty holky! — Včera mi povídala Káda, že ty šaty, co měla Lysa na bále, nebyly novy, že byly barveny najplavem — že ji to koštovalo groš stříbra — pomysli, to je špína.“ —

„Ach nicht möglich — pfui teufl — groš stříbra, — obarvené šaty do takového bálu! — A k čemu byla Káda ustrojena, a Fína, — měly toho na sobě — jako palméslové. — Kokety, kdyby nebyli u obrštů oficíři, však by se k nim nešmajchlovaly.“ —

„Wundert mich, — že tam není doktorka,“ tichounko šeptá Kamila, aby to řečená paní, u stolu sedící, neslyšela, „vždyť ona má — ein intimes Verhältnis — s obrlajtnantem Séblklirem — celý svět si o tom povídá!“ —

„Však, kdyby ho netraktýrovala, nechtěl by ji, starou kobzu.“ — Slečny se ušklíbují. —

Paní Klepanda: „Ale s tou mlíkačkou — to mi nejde ani do hlavy — já to znám tu rotu — jak to pár grošů má,

chce to vylízt výš než člověk, který má přece bildunk. — Ale oni jí přece, paní z doktorů, neřekli o tom krámu; — já bych ji vyvedla navrch makovice.“ —

Paní doktorová: „Gott bewohr — já jí nepověděla — ale moje panská jí to po straně řekla. — Je to smutná věc, že nedostane člověk poctivou, upřímnou služku. Každá nás po straně šidí.“ —

Paní apatykářová: „I to mají takový ungebildet folk všechno dohromady — žádná za nic nestojí. Já devětkrát ten rok vekslovala — a jeden větší čert než druhý, — kradly, pomlouvaly, mlsaly a neplechy tropily.“ —

Paničky se usmějí a Lídy šeptá Kamile: „Ať řekne pravdu — že je sama čert skoupá a žárlivá. Nám taky děvečku přemluvila, a pak ji vyhnala — a tu měla mutr zrovna ráda.“ —

Paní radová: „Takové štěstí — jako Skalická, nemá žádná z nás — u té se každá drží — ich kann nicht begreifen, že se každý k ní táhne. — Přece unsereiner také ví co dělat.“

Paní komisarka: „Jo, to holt každá neumí; vždyť jsou mužští také do ní všickni zbláznění.“ —

Paní kancelistová polohlasitě: „Ona je dobrá, s každým vlídně mluví — a je prý vzdělaná.“

Paní bürgermeistrová urputně: „I jdou — mlčej, vždyť ji neznají, to se jen tak mluví; hrdá je, sotva že se mnou oněhdy mluvila. Gebildet — pěkně gebildet, já přece vím, co je bildunk, mám Weltkenntnis — ale jak se ona chová, to jsem neviděla, to není pěkný aufführunk. — Já bych se byla lieber kdoví kde viděla než u ní neulich, jak jsme byly zvány na čaj.“

Paní Klepanda: „Ten čaj, co si to vzpomínají za módy — je to brynda — to je mně milejší šálek kafe.“ —

Paní apatykářová: „Já držím s nima, Frau von Klepanda, — člověk se toho nic nenají.“ — (Paničky se smějou.) —

Paní komisarová: „Ale to je první, co slyším, Frau von Bürgermeister, že byli u Skalické. Byla jsem čtyry dni na venku, pozvaná na masopust u přátel mého muže — to vědí, sprostí lidé — člověk jim to nemůže odepřít — měla jsem dost dlouhou chvíli. — Jsem neugierig — prosím jich, jak se

unterhaltovali u Skalických, copak tam viděli, kdo tam byl?“

„Nejvíc mužští, to vědí, také páni z Prahy — aufführovala mi je co literáci.“ — „Literáci!“ ozve se paní Klepandová, „hm to je toho — to jsou takoví, co zpívají na kruchtě?“ — Slečna Kamila se ušklíbne a povídá: „Ne, Frau von Klepanda, — literát je, co píše kníhy.“ —

„Hm, tak jsou to písaři — také nic nóbl,“ odpoví zase paní Klepandová.

„Nóbl — ani řeč,“ pohodí paní purkmistrová opovržlivě hlavou. — „Kdybych to byla věděla zum voraus, zajisté by tam Kady ani Fíny byly nesměly jít. Ti mužští, ono se to tam chová jako doma — o nějakém solid betragen ani řeč. Já myslila, páni z Prahy, no to se budou děvčata dobře bavit (tady prosím jich pro ně mnoho unterhaltunku není) — ale litovala jsem toho.“ — „Copak tam dělali, prosím jich,“ vyzvídá komisarová, „že prý je tam hrozně frei tón — škandální — já nechci pánbůh chraň pomlouvat — ale tak se povídá.“ —

„Je to pravda, je im höchsten Grad unschicklich; když jsem tam vešla, poklonil se každý jako panák dřevěný, ruku políbit ani jim nenapadlo — a hned všecko „*vy slečno*“ — my byly v největším verlegenheitu — kdopak se zná do jejich vymyšlené řeči — a pak tu impertinencí — říct, že bychom ji měly umět. Ich bitt Sie! — A to ještě všecko nic. Konečně začal jeden z těch pánů hrát na piano; — vzpomnělo si to tancovat. Tancovali. Já seděla v sitzzimru — pak jsme šli také do salonu — pomyslejí, koho vidím za mojí dcerou tancovat. — Ne to by neuhádli — panskou od Skalických s jedním z těch literáků!“ —

„Ah das ist infam — to je škandál — že se nestydí!“ tak a jinak zaznělo v shromáždění. —

„Ich sag's Ihnen,“ pokračovala purkmistrová, „že jsem nevěděla hanbou kde jsem — moje dcera se služkou v jednom kole. Já ji také hned vytrhla z kola, ustrojily jsme se a šly štandepéde domů. — Jiná paní by se entschuldigovala — že se stal irrunk — ale ona mi ještě řekla do ksichtu — moji visitu že snadno entberuje.“ —

„To je vidět, že nemá ta osoba dobrý rozum,“ ozvala se paní Klepanda. —

„To řekl pan z Oslova také,“ pravila paní radová, „že není při dobrém rozumu. — Má být überspannt; schon ihre Sproche. — Vždyť jí není rozumět, když mluví česky. — Přece člověk taky umí dobře česky — ale to je cu moc.“ „Taky kouří,“ uštěpačně prohodila Lídy.

„Kouří!“ spráskla ruce paní Klepandová, „kouří, kdo to jaktěživ slyšel — aby ženská kouřila!“ —

„Ah slečna Kamila také kouřila,“ usmála se doktorka. „Pan obrlajtnant Séblklir to povídal jedenkrát u nás, že jí to einzik krásně slušelo.“

„Kdoví koho viděl pan obrlajtnant — vždyť on se na slečinky ani nedívá,“ odsekla Kamila. —

Vtom zaklepáno na dvěře a na dovolení vešli do pokoje dva pánové, jeden měl veliký nos, druhý byl velice červený. — První byl pan Dlouhý, druhý pan z Oslova.

Pan z Oslova, který byl již v společnosti znám, hned začal s dámami se bavit; paní purkmistrovy ptal se na slečny s přiměřeným komplimentem, paní doktorky, jak se bavila na bále, paní komisarku litoval, že měla venku dlouhou chvíli, ujišťoval, že jí společnost na bále pohřešovala, paní Klepandové mluvil o její Amině, čtvernohém to mazlíčku, paní kancelistová se ho ptala, co by měla dětem udělat, že se nastydly, paní lékárnice si stěžovala, že byly na bále špatné koblihy. — A pro každou musel mít pan z Oslova odpověď, radu a poklonu; byl začátečník, dostal se teprv do města co praktický lékař, a tudy mu bylo protekcí třeba. — Paní purkmistrová i paní radová byly mu velice nakloněny, dílem že měly dcery, dílem že byl velice uhlazený, zdvořilý člověk a nikdy jinak nepřišel do visity než co živý obrázek národního žurnálu. — Druhý doktor nenadělal s nimi mnoho ceremonií, byl již ženat, a přišel k pacientkám třebas v juchtových botách, nad čímž se paní purkmistrová vždy velice mokýrovala.

Když se pobavil s paničkami, obrátil se k slečnám, jež zatím s panem Dlouhým o bále mluvily. Pan z Oslova —

paničky ho raději jmenovaly „*Herr von*“, krásněji jim to jméno do uší znělo než jednoduché „doktor“ — se hned vpletl do řeči a pomohl slečnám kritisovat. Rád by byl řekl ještě jednou slečně Kamile, že byla královnou plesu, kdyby nebyla přítomna paní purkmistrová a slečna Lídy, které to byl již také řekl. — Přece to věděl ale tak chytře nastrojil, že vytáhl z kapsy svadlou kytičku, a Kamile ji ukazuje, pošeptal, to že je ta od ní, a věčně že ji bude na srdci nosit. — Po té intrádě strčil ji zase šikovně do kapsy, aby to paní purkmistrová ani paní komisarka nepozorovaly, — a slečna Kamila všecká blažena sladce se na něho usmála a trochu si vzdychla. — Slečna Lídy zatím snažila se zase být co možná milostnou k panu Dlouhému a mluvit co nejlépe česky, neboť ji pan Dlouhý ujišťoval, že přijde ještě jednou česká řeč do módy, mluvil jí o měkkosti české řeči, uváděje co důkaz, že nyní rodiče nejdříve nechávají učit děti česky, aby si pro druhé řeči jazyk oblomily. — Paní radové se to nelíbilo, že ten gutsbesitzrů syn více s Lídy mluví než s Kamilou, byla by to přece jen lepší partie než doktor, který nic nemá; — přetrhla tedy řeč otázkou, kdy budou dávat pánové ty tanzunterhaltunky a jak to bude? — „*Herr von* Oslova je Ausschuß, ne?“ zeptala se paní purkmistrová. —

„Ano, milostpaní, já i pan Dlouhý, můj přítel.“ „No tedy nám povědí, jak to bude a kdo všechno tam bude?“ vyzvídala paní Klepandová. —

„Jak ráčíte vědět, staví se už sto let na zdejší radnici věž, a posud nesešly se prostředky k tomu, aby se mohla dostavět; i usneslo se několik mladíků zdejších a okolních, z pouhé vlastenecké lásky, s povolením slavného magistrátu, k tomuto účelu dát tři besedy. Bude to na střelnici — vojenská banda bude hrát — vchodného bude dvacet krejcarů stříbra.“

„To bude ale přitom jídlo zadarmo?“ ozve se paní apatykářka. —

„Ne, prosím milostpaní, co kdo sní, musí si zaplatit, ale muzikantům se nemusí platit, a dámy pozvem zadarmo. — Zítřa začnem zvat, každý v jednom díle města — katalog dam mám již zde!“ dokončil pan Dlouhý. —

„Kdopak tam bude všechno; — bude přece společnost nóbl?“ vyzvídala paní purkmistrová. —

„Já sám, milostpaní, nejsem tak znám zde v společnosti, ale rokovalo se o tom v celém shromáždění, a tudy doufám, že bude květ společnosti vybrán,“ zdvořile se uklonil pan Dlouhý. —

„Pozvou také paní Skalickou?“ ptala se dále paní purkmistrová. —

„O zajisté, ona je paní o naši vlast zasloužilá, kupuje všechny české knihy, mnoho jich i čte, mluví česky, a když některý vlastenec přijde sem, každého pozve na čaj.“ Paničky zůstanou sedět, ani žádná nemrká, paní purkmistrová je ale červenější a červenější, krčí nos, ohrnuje pysk, konečně vyrazí zlostně: „Kde Skalická je, tam já nepůjdu, — ani své dcery nedovolím!“ — „Já také ne — já též ne — ani já!“ ozývalo se v společnosti. — Pan Dlouhý seděl jako ohrable, nos se mu zdelšil o kolik coulů — nevěděl ani čím je, a prosil konečně o vysvětlení a ponaučení. — Ale to bylo ještě horší, každá chtěla povídat, každá věděla něco na paní Skalickou — každé ublížila, každou urazila nanejvýš. — Jedna jí vytýkala, že není hospodyně, druhá, že vede svobodný život, — třetí, že je koketa, čtvrtá, že kouří, pátá, že si z nikoho nic nedělá, šestá, že má „ein intimes Verhältniß“, — sedmá to a osmá ono — jediná kancelistová mlčela. — Konečně přišel pan z Oslova k slovu. — „Milostpaní, neračte se horšit, tomu se udělá konec; pro jednu osobu nesmí trpět společnost, a dokonce když dává pohoršení celému městu. Nesmíme dopustit, aby se něžný a cudný cit našich dam urážel. Já myslím, že mi, příteli Dlouhý, přisvědčíš?“ —

„Ano, já to zítra v shromáždění přednesu, aby se paní Skalická nezvala.“

„Tak, ať cítí, jaký trest následuje, když se chce vymknout z koleje našeho života,“ doloží pan z Oslova. — Společnost mu přisvědčí, usmívají se zase všechněch tváře, slečna Lídy tiskne panu Dlouhému ruku a slibuje mu, že bude na „bézedě“ deklamovat jednu „bázeň“. — Vtom vkročí do dveří pan rada, společnost ho vítá, on se na vše strany klaní, paní

purkmistrové líbá ruku — své manželce dá hubičku. Zatím je káva uvařena, slečna Kamila začne nalívat, a ke kávě smáčejí paničky rohlíčky a „děvečky“. —

Scéna při mandlování v hokynářském krámku v Praze

Paní Františka, Nanyňka, Marjánka a ještě asi dvě paničky stojí v krámku každá u svého koše se založenýma rukama, čekají, až bude paní Tonička s mandlováním hotova. Hokynář, pan Josef, stojí uprostřed krámku, v kožichu až na zem dlouhém, a poslouchá paničky, jak si povídají o hrozné udalosti, která prý se v jednom domě stala. Tam prý straší, každou noc chodí bílé strašidlo se světlem po domě, a jednou zabloudilo o půlnoci do kvartýru k jedné staré milostpaničce a ta se tak ulekla, že ji z toho hned trefil šlak. —

„Ať jsem nehodna svého jmena, když to není pravda,“ dokládala paní Marjánka. „Ubohá milostpanička, vždyť mi to ještě před smrtí všechno pověděla, tuhle na těch mých rukou skonala; Pánbůh jí dej věčnou slávu — měla jsem u ní každodenně jistý vejdeleček a hrníček kafe. Vysoké bylo to strašidlo, jako tuhle pan Josef, — mělo bílou plachtu přes sebe a žádný kšicht — v ruce neslo svíčku! Taky prý cosi mluvilo, ale chudák milostpanička — nevěděla co, nevěděla ani kde je — žádný div — propánakrále — dvěře zavřeny — a tu najednou přijde to o půlnoci! Náš špiclík, ten to dobře čul, nechtěl se zpod postele ani hnout, dělal nám šandáry celou noc. — Můj nebožtík dědek, dej mu Pánbůh lehké odpočívání, — vždycky říkával, že tu v těch našich končinách mnoho mordů se stalo — že skoro v každém domě několik těch mrtvých těl odpočívá — co ten Žižka zabil — a ti nemají v hrobě pokoje.“

„Nic to, paní Marjánko, — nemají mi za zlé, jejich pan dědeček byl hodný člověk, ale to nemohl dobře vědět; tak to není!“ přetrhl pan Josef paní Marjánce řeč. „Když člověk čte, doví se nejlépe pravdy,“ — při těch slovech sáhl na poličku mezi kořalkové láhve, mezi hrnce se sýrem — pro starou knihu s umaštěnýma deškama — a odfoukna z ní prach, zdvihl ji vzhůru, řka vážným hlasem: „Tu to stojí,

černé na bílém — toho já se držím, tu knihu bych nedal ani za nevim co. Tu to stojí o tom Žižkovi; chtějí co vědět, paní Marjánko, to byl jenerál, chlapík, aby ho pohledal na udatnost. Já sloužil císaři pánu čtrnácte let — byl jsem musejí vědět u granatýrů — já vím, co to je vojenský stav. Jsme lidé chybní — měl on Žižka také svoje hříchy, ale co nám je potom? — My sprostí lidé ani si neumíme pomyslit, jakých starostí takový jenerál má; — on nemůže mít oči všude, k tomu má svoje adjutanty, k tomu jsou oficíři, aby se ohlíželi. Proto se mu také nemůže všechno na hřbet vložit.“ —

„Toť je richtik — lidé mají zlé huby, člověk se jim nikdy nezachová.“ „Tak prosíme jich, pane Josef, povědí nám něco o tom Žižkovi; člověk k tomu nepřijde, aby se do knihy podíval, a mezi lidmi se pravdy nedozví!“ prosily paničky.

„Inu, pročpak ne — to já od srdce rád každému povím. Já ani nečtu jinou kroniku než tu a umím ji nazpaměť. Tak poslouchají, prozatím jim povím jen něco v krátkosti o tom panu Žižkovi, jaký to byl ferina a jak se dostal vlastně k vojanskému stavu. Vidějí,“ — začal nyní pan Josef, položiv knihu na poličku a zapaluje si krátkou dýmku. „Co je teď Platejz, tam byl někdy purk — a tam zůstával pan strejček toho Žižky, hodný pán, Staročech. Žižka pocházel z jedné vesnice z venkova; tatík jeho ale umřel, a tu si ho vzal ten jeho strejček sem do Prahy a posílal ho do školy k piaristům, aby z něho přec něco bylo. — Co to ale bylo všechno platno; milý ten hoch se hrozně nerad učil a nejmilejší bylo mu, když se mohl na ulici s kluky prát. — Měl s ním ten pan strejček elent! Ale měl ho ukrutně rád a všechno mu promínil; tak rostl milý Žižka a byl z něho pořádný vejrosteček, silný a veliký. Jednou jel pan strejček někam na venkov; než odejel, zavolal milého hochu k sobě. ‚Teď jedu ven, Hanzi, a to ti povídám, ať mi netropíš žádné nešváry tady, ať neslyším žaloby,‘ povídal mu. ‚A ještě to ti přikazuju, ať mi nechodíš do ristkomory‘ — (vědí, to byla komora, co měli zbraň složenou). Hanzi všechno přislíbil panu strejčkovi; ale sotvaže paty z domu vytáhl, — octnul se v ristkomoře,

jako by ho tam vystřelil. — Tam viděl milý Hanzi ristunky jaksepatří, na celé tělo, šavle, flinty, kvéry a pagnety, všechno se lesklo a v takovém ordnunku, že bylo radost se podívat. — Toť se rozumí, že se milý Hanzi jen zhola na to nedíval; kousek po kousku vzal do ruky a konečně si vzal celý ristunk. — Slušelo mu to kapitálně. — I chodil Hanzínek každý den do ristkomory, execíroval se a strojil do ristunku. — Netrvala mu ale dlouho ta radost; pan strejc přijel a bylo po všem. — Pan strejc ale byl člověk protřelého rozumu; on poznal hned, že Hanzi neposlechl. „Ty Hanzi,“ povídá mu jednou, „mně se všecko zdá, žes byl v ristkomoře?“ — Hanzi držel na počestnost, nelhal, řekl hned, že byl, že mu to nedalo pokoje, a od té doby že nemá stání při učení, jako by mu učaroval, že jen myslí na vojenský stav. — „To jsem já věděl, že to bude takové, proto jsem ti to zapovídal, já nechtěl z tebe mít vojáka. — Ale když to už tak Pánbůh usoudil, tedy ať se stane. Vyber si z mojí ristkomory, co ti nejlépe svědčí, z maštale koně a dej se asentýrovat k lejtarům!“ — Hanzi si poskočil, políbil panu strejčkovi ruku — šel hned do ristkomory a vybral si uniformu, samé zlato a stříbro. — Když se ustrojil, byl hoch něco fajn! — Strejček mu dal na cestu hodně peněz a on se odebral k císaři pánu. Dřív ale stavil se doma u své sestry Kátl; oni měli po rodičích barák a hospodářství k tomu a Kátl to všecko zatím spravovala. Jak domů přijel, hned jí řekl: „Víš-li ty co, Kátl, já ti ten barák dávám a všecko co patří k němu. Já budu vojákem a ženit se nebudu nikdy. Nech si to tedy a vdej se.“ — Kátl byla ráda, toť se rozumí, a milej Hanzi jel přímou cestou do lógru k císaři; tenkrát zrovna byla vojna s Tatarama, a to jim přišel jako na zavo-lanou!“ — „Ale jakpak to bylo, vždyť ten Žižka byl slepý?“ ptaly se paničky. „Nesedají si na rozum; jakpak by ho byli vzali na vojnu slepého; to potom teprv oslepl.“ — „A kterak se to stalo, že v Praze tolik lidí pobít dal...“

„A prosím jich, pane Josef, ale není už ten pan Žižka živ?“

Pan Josef měl už chytrou odpověď na jazyku; vtom ale ozvaly se u vchodu do krámku hlasy: „Nalejou mi štampri kmínky“ — „daj mi za groš dříví!“ a ještě více jiných. Pan

Josef musel odbývat kunty a paničky si vzpomněly, že mají plné koše prádla k mandlování a začaly se hrnout do práce; pan Josef musel odložit historické přednášky napodruhé. —

V jednom městečku na Moravě to před dávnými, dávnými časy vypadalo docela jinak nežli teď. Kdyby ti staří nebožtíkové velko- a maloměšťané vstali z hrobů svých, ani by své rodinné městečko už nepoznali, tak se všechno proměnilo: je tam židovna, té dříve nebylo; okolo kostela bývaly lípy, už jich tam není; je tam krásná vinopalna jako palác a škola na spadnutí, to dříve nebylo; doma, v kostele a ve škole se mluvilo, zpívalo a učilo hezky po moravsku, teď tam nemluví po moravsku, nežli když baba z dědiny prodává vejce aneb chlap zelí na trhu; tenkrát tam žili souosedé, matky, mládenci a panny, teď jsou tam milostpáni, milostpaničky, šviháci a frajlinky; jindy bylo v městě bohatství, že se tolary a dvacetníky mohly měřiti na věrtele, teď je tam holá žebrota, takže mnohý z těch milostpánů měšťanů ani jeden šindel na střeše nemůže nazývati svým. — Jen jedno jest tam, co bývalo, a jak mi jednou pan syndikus řekl, i na věky věkův bude: hádka mezi velko- a maloměšťany o městské pastviště. — Pozor! Pověděli jsme, že před dávnými časy bylo ve městečku veliké bohatství; opravdu bylo: velkoměšťan míval zlaté, maloměšťan stříbrné knoflíky na kabátě, a každý tolik těch stříbrňáků v punčochách aneb kočičích míškách, že jim až plesnivěly. Za těch krásných časů jeden jediný žid, *Šalamoun Heršl*, byl v městečku jediným člověkem chudobným, tak chudobným jako za našich časů to ubohé stvoření, které českým spisovatelstvím se chce vyživiti, — z toho už můžete posouditi, co to bylo za mrzáka. — Šalamoun Heršl prodával kanafasy, fajfky, křemínky, hubku, sirky, ocílky, piksly a mejdlo; s tím chodil po světě; jeho drahá druhá polovice, *Sali*, prodávala pentličky a šňůrky obyčejně v pátek na trhu v městečku. Oba měli jednu špekulaci ve dne v noci, totiž jak by mohli z jednoho groše udělati deset, aby se mohli dostat k takovému bohatství, jaké mají

ti křesťané, ti goimové. Nic naplat, nešlo to, co za tejdén vydělali, to v šábes prasklo. „Co to je?“ ptal se Šalamoun. „Co je to?“ ptala se Sali — a nevěděli už, jakým způsobem z bídy vyváznout.

Bylo na jaře a Zelený čtvrtek. Šalamoun Heršl s uzlem na zádech ubíral se okolo kostela do sousední dědiny. Velebný pán právě dosti hlučně kázal, takže to Šalamoun slyšeti mohl, — a co slyšel? „A to si pamatujte, co dáte chudobnému, to vám Bůh tisíckrát nahradí.“ — Šalamoun věděl dost, jako blesk si poskočil, zatleskal rukama a zvolal: „Blahořečím Jehovah! Už to mám, už to mám!“ — Nešel do dědiny, obrátil se a přímo domů. „Už to mám, Sali, už to mám!“ křičel na prahu. „Copak?“ ptala se Sali. „Co — proč ti goimové jsou bohati a já musel až posud zůstatí bídákem.“

A teď vypravoval Sali, co slyšel kázat. Sali také zatleskala rukama a zvolala: „Už to máme! Už to máme!“ Bylo radosti v Izraelu! Jak začít? — Inu, umluvili se, že z celého krámu nadělají hromádek, že si k tomu ještě vypůjčí peníze a že všechno, všechno rozdají mezi chudé. Stalo se tak. První vandrovník dostal kousek kanafasu, druhý všecky ocílky, třetí hubku, čtvrtý šňůrky, pátý pentličky, dratarům dali fajfky, handrlákům křemínky a chudobným z blízké vesnice (neb v městečku žádných nebylo) ty vypůjčené peníze, a ti z toho měli největší radost, větší nežli ti vandrovníci, drataři a handrláci dohromady. Za čtrnáct dní měli vyklíženo jako po ohni. „A když to Bůh tisíckrát nahradí?“ ptala se Sali, oblekajíc vypůjčenou sukni, neb všechno, šaty, peřiny, hrnce, rendlíky atd., rozdali a nic si nepodrželi. „Safraporte, to nevím, neposlouchal jsem dále, ale počkej, půjdu se zeptat.“ Tak řekl Šalamoun a šel. — Za půl hodiny zase přišel, ale měl nos o půl lokte a obličej o celý loket delší nežli obyčejně. „Vaj, vaj,“ naříkal si, „a náhradu nedostanem až kdysi v nebi — vaj, vaj!“ Sali sice také několikrát vzkřikla „vaj, vaj“, potom popadla loket a začala Šalamouna měřit, že musel utéci oknem, nechtěl-li pozbyti života, neb věru, šlo to o život, tak byla Sali Heršlová rozkacena.

Šťastně vyskočil a utíkal co mohl, ale kam? — Do lesa —

odvázal si černý hedbávný šátek, a že se oběsí. Už už strkal hlavu do smyčky — vtom slyšel za sebou: „Fuj, žide, co děláš, že čertu duši oddáváš?“ a ohlédnuv se viděl velikého pána v dlouhém, černém zapnutém kabátě až po paty, na hlavě měl klobouk se širokou střechou, v jedné ruce velikou knihu jako misál, v druhé nůž takový, jakým se obyčejně košeruje. Žid dostal strach, poklonil se a začal povídat a naříkat, jak se ošidil. Odpověděl ten veliký: „Nepotřebuješ si ještě zoufat. Já jsem doktor, a to velmi šikovný doktor; budeš-li mi věrně sloužit, budu se starat, abych ti ze svého výdělků tisíckrátě nahradil, cos rozdal mezi chudé. Ale musíš mi věrně sloužit, sice bude s tebou i s tvým pokolením běda. Nemáš u mne nic na práci nežli tuto knihu a ten nůž nosit a potom svědomitě zacházet s platem, který dostanu za hojení nemocných a tobě na starost odevzdám. Konečně musíš vždy za mnou chodit a nesmíš promluvit, leda budeš-li tázán.“

Žid přísahal, že bude věrně sloužit, vzal knihu a nůž a šli, doktor napřed, žid na tři kroky za ním.

Šli celý den a večer přišli do krásného města. V hospodě se ptal doktor hospodského, co tu nového. „Ach,“ odpověděl hospodský, kulatý jako bečička, „máme veliký smutek, králův princ je těžce nemocen, už bylo konsilium a není prý mu pomoci, třebaže král přislíbil každému plnou světlici zlata, kdo by prince uzdravil.“

Řekl doktor na to vážně: „Jdi ku králi a řekni, že prince zejtra uzdravím!“ — „To trefa,“ vzkřiknul Šalamoun. „Mlč, žide!“ okřiknul ho doktor a sedl si s ním za stůl.

Seděli hodinu, dvě — a doktor se neměl k tomu, dát večeri. Heršl si hladem a zlostí nehty kousal; nic naplat — doktor konečně lehnuv si na lavici bez večere usnul, po chvíli učinil tak i Šalamoun a zdálo se mu celou noc, že se válí v té světlici plné zlata.

Ráno přišlo jen se lilo. O osmi hodinách přijel před hospodu královský kočár pro doktora; byl stříbrem vykládaný a červeným damaškem potažený. Šalamoun Heršl hop první do něho s nožem a s knihou. Za chvíli přišel doktor. „Žide, dolů, půjdem pěšky!“ kázal a žid slezaje škaredě se tvářil

a bručel, ale potichu, aby ho doktor neslyšel: „Je to rozum, takový dešť, tak krásný kočár, a přec v blátě se brodit. To je čistý doktor, fi, hanba, fifi!“ —

Přišli do paláce. Král uplakaný je přivítal na schodech. Šalamoun mu honem chtěl podat ruku, doktor ho ale odstrčil a pokloniv se uctivě před králem prosil, aby ho zavedli k nemocnému a pak ho se židem u něho nechali samotného.

Mezitím co jim služebníci čistili boty, dostal Šalamoun Heršl dobré myšlenky: Dám si na toho doktora dobrý pozor, jak kurýruje, může být, že něco pochytnu. Hubu mám dobrou, starý jsem dost, proč by také ze mne nemohl býti doktor? Uvidíme! —

V krásném pokoji, v hedbávných peřinách ležel princ a fantazíroval. Doktor k němu přistoupil a omakal mu puls, potom pokynul a všichni až na žida vyšli. Šalamoun si teď všechno dobře pamatoval, co doktor dále dělal: odhodil peřinu na stranu, otevřel tu velikou knihu a odříkával modlitbu, co stála na stránce 69, pak vzal nůž, uřízl princovi hlavu a nato zase říkal modlitbu, co byla na stránce 20, konečně položil obě ruce na uříznutou hlavu a řekl: „Salvum fac filium tuum, domine!“, načež hlava v okamžení k ostatnímu tělu přirostla, a princ vzkřiknuv „hurá!“, rovnýma nohama z lůžka vyskočil a začal po pokoji tancovati. Teď se dvéře otevřely, král přišel a vida syna zdravého skákati byl by radostí skoro do mdlob padl, kdyby mu honem nebyli dali olejíček pod nos. Objímali a líbali se oba, král prince a princ krále, a trvalo to hezky dlouho, nežli král si vzpomněl na doktora, načež hned se poklonil, nemalá to čest, neboť král ten se před žádným neklaněl, a zvolal: „Jak ti mám vděčnost svou ukázati?“

„Dejte jen, co jste slíbil,“ padl mu Šalamoun Heršl do řeči, „světníci plnou zlata.“ —

„Drž hubu, žide!“ zvolal doktor a obrátiv se ku králi ponížně mluvil: „Vaše královské Veličenstvo, nežádám nic nežli tři staré dobré syrečky, neb jsme včera nic nevečeřeli, chceme se tedy dnes večer posilnit.“

Král zahanben se začervenál jako pivoňka, Šalamoun Heršl

leknutím zbledl jako stěna. — „Jak? Jen tři syrečky?“ zvolal král. — „Jakže — takovou hloupost?“ vzkřikl Heršl.

„Tolik a nic víc,“ odpověděl doktor vážně, „a nestane-li se vůle má, princ hned zas onemocní a potom mu už nepomůže žádný, ani já!“ Král, ač nerad, neb byl tuze dobrý pán, obává se o dobrého synáčka, splnil vůli doktorovu, se Šalamounem ale měli mnoho co dělat, nežli se poddal. Třepal sebou, nadával, vyplísnil doktora, syrečky, tu hloupost, nechtěl pro živý svět vzítí do ruky a teprv tu, když mu doktor hrozil, že ho na místě dá ze služby, vzal je, strčil do kapsy, přitom ale pořád plival a skřípal zubami, až byli daleko za městem.

K večeru přišli do druhého městečka. Šalamoun nic nemluvil, vždyť se zlostí na doktora nemohl ani podívat, jenž mu všechnu tak krásnou naději tak ukrutným způsobem zmařil. Doktor též málo mluvil, byl unavený a brzy zdřimnul.

„Co? Zase žádná večere? Mám hlady zcepenět?“ tak zlořečil Šalamoun, a když se mu konečně žaludek vzbouřil, vytáhl pomaloučku ty v papíru zavínuté syrečky z kapsy a spolknul jeden. Potom si lehl a také usnul.

Časně ráno šli zase dále. Za branou řekl doktor: „Šalamoune, dej sem ty syrečky, posnídáme.“ Žid mrzutě odsekl, otvíraje kapsu: „Vemte si je sám, já se takové ošklivosti ani nedotknu — krásné to snídání! Fi, fi!“

Doktor vytáhl syrečky, rozdělal papír, jímž byly ovínuty, a vida, že jsou jen dva, uleknut zvolal: „Co je to? Kde je ten třetí? Vždyť jsme dostali tři!“

„Co já vím?“ odbýval ho Heršl, „já se nemohu na ně ani podívat, hned je mi nanic. Král nás tuším ošidil.“

„To není pravda,“ řekl doktor, „já sám viděl, jak tři vzal z hrnce a zavínil do papíru. Pověz pravdu!“

„Aby mě hned čert vzal, jestli jsem se jich jen dotknul; ne a ne, jak pravím, raději umřít než starého syrečku se dotknout,“ tak asi — a to dlouho — se vymlouval Šalamoun, až ho konečně doktor musel utišiti tím, že mu věří.

Zase šli daleko, daleko. Když bylo poledne, přišli k vyso-

kému dubu. „Zde si trochu odpočinem,“ řekl doktor, sedl si na měkkou trávu a brzy velmi dobře usnul.

Šalamoun Heršl nespál, ale rozvažoval: „Co ten umí, to není žádný kunšt, to já taky trefím. Omakat puls, odříkat modlitbu ze strany 69 a 20, potom hlavu useknout, ruce na ni položit a říci ‚Savum flák fidrium dum dum jemine‘ — a nemocný vyskočí rovnýma nohama z lůžka, začne tancovat a je zdrav. Kdypak ten ti nahradí tisíckrát, cos dal chudým, bude-li od každého pacienta jen syrečky žádat? Je to taškář, bůhví co beře po straně a tebe chce jen tak pouhým slibem ošulit. Ne, holečku, já nejsem dnešní; zůstaň jen zde třeba do soudného dne, já ti ukážu, žes na mne nedozrál.“ —

To řka při sobě popadl knihu a nůž a zmizel v blízkém lese.

Napřed utíkal co mohl, potom šel zvolna a při soumraku se octnul ve velikém městě.

V hospodě se ptal paní hospodské: „Co tu nového?“

Dostal za odpověď: „Ach máme veliký zármutek. Naše princezna je tak těžce nemocna, že jí už není pomoci. Král slíbil, že dá každému tolik peněz, co si unese, není ale nic platno, doktoři už neznají pro ni žádné mediciny.“

Šalamoun si řekl: „Jen tolik, co si unesu, — ten první král byl přece štedřejší — inu ale, tam to byl princ a zde je jen princezka — neškodí, však já něco unesu.“ Nato kázal hospodské: „Jdi ku králi a řekni, že princeznu zejtra uzdravím.“ Hospodská se dala do smíchu, když jí ale Šalamoun ukázal tu velikou knihu a z ní cosi četl, čemu ona nerozuměla, tu uvěřila, že to musí být člověk velice učený, a běžela horempádem ke králi.

Ráno přijel před hospodu kočár se šesti koňmi, byl také stříbrem vykládaný a červeným damaškem potažený. Šalamoun se v něm rozčepýřil a tak se nafoukl, že opravdu vypadal jako doktor.

Přijel do paláce, u vrat ho očekával král a tak smutný, jako by byl právě přišel z pohřbu.

Šalamoun mu podal ruku a pánovitě řekl: „Bonžúr!“

Šli po schodech nahoru a král ho zavedl do skvostného

pokoje, kde princezna ležela také v hedbávných peřinách a také ve fantasii, ale byla tuze krásná, buclatá, jako by ji z másla uplácal, takže se starému Šalamounovi mnohem více líbila nežli ten princ. Omakal puls a potom řekl: „Marš, všichni ven“ — a zavřel dvěře. Odhodil peřinu na stranu, otevřel tu velikou knihu a odřikával modlitbu, co stála na stránce 69, pak vzal nůž, usekl princezně hlavu a nato zase říkal modlitbu, co byla na straně 20; konečně položil obě ruce na useknutou hlavu a řekl: „Savum flák fidrium dum dum jemine.“ Ano, bylo jemine — hlava honem k tělu nepřirůstala, princezna nekřikla „hurá“, nevyskočila rovnýma nohama z lůžka a nezačala po pokoji tancovati. Ta ubohá, krásná, buclatá princezna ani se nepohnula a Šalamoun si nad ní škubal bradu a křičel: „Vaj, vaj!“

Na ten křik se otevřely dvěře, a král vida svou jedinou dcerušku bez hlavy, byl by zlostí žida roztrhal a lítostí padl do mdlob, kdyby mu nebyli domlouvali a kdyby mu honem také nebyli dali olejíček pod nos. Opřel si tedy pěstě v boky a zlostí se třesa kázal: „Postavte hned šibenici, zavolejte kata a odevzdejte mu žida, ať mi ho hned oběsí. Já se na to budu koukat oknem.“ Žid prosil, plakal, křičel — ale nic nepomohlo. Kat přišel, a byl to hrozný chlap, popadl žida a s ním k šibenici, a lidu za ním se valilo tolik, nebylo možná je přehlédnouti, tím méně počítati.

Šalamoun Heršl se studeným potem na čele už stál na scho-dečku, už měl — a to po druhé — hlavu ve smýčce — vtom bylo slyšet zdaleka volati: „Zadržte, zadržte, zadržte!“ Všichni se ohlédli a viděli běžeti k šibenici známého nám doktora v tom dlouhém kabátě a v tom klobouku s tou širokou střechou. „To je trefa!“ vzdychl žid a utřel si pot.

Doktor kázal jednomu ze šerhův: „Jdi ku králi a řekni, že mu princeznu zase oživím, aby tedy židovi dal pardon.“

Šerha běžel div že ducha popadal; král uslyšev tu novinu, myslil si: Mluví-li pravdu, bude dobře, lže-li, dám potom oba oběsit a na chvílce tak mnoho nezáleží — staň se tedy. Pokynul a přivedli doktora se židem do paláce a zavřeli oba k mrtvé princezně na hodinu. Takový termín totiž jim král

dal s výhrůžkou, že není-li princezna za hodinu živa, oba budou viseti.

Doktor šel přímo k lůžku, v němž princezna bez hlavy ležela, položil ruce na hlavu, řekl: „Salvam fac filiam tuam, domine!“ — a dříve divoucí! Všecka krev najednou zmizela, hlava v okamžení k tělu přiskočila a princezna krásná, buclatá vzkřikla „hurá!“, rovnýma nohama z lůžka vyskočila a začala v bílé košilence po pokoji tancovat jako Pepita, že bylo věru radost na ni se dívat, — a vskutku doktor se také usmál a Šalamoun samou radostí dělal bez přestání kotrmelce. Na ten rámus se před časem dvéře otevřely, král přišel a vida dcerušku tancovati vzkřiknul taky „hurá!“, popadl ji a začal s ní tancovati hodně vysoko. Když už byli upachtěni, zastavili se a král řekl: „Vy páni doktoři, žádejte teď co chcete a všechno dostanete.“

„Dejte nám jen, co jste slíbil,“ řekl ten pravý doktor v tom dlouhém kabátě a s tím kloboukem s tou širokou střešou, „tedy tolik peněz, co ten žid zde unese.“

„Od srdce rád, pánové, pojďte jen hned se mnou do pokladnice.“

Šli. Šalamoun Heršl si cestou říkal v duchu: „Hle, jak zmoudřel, snad v tom okamžení, když já zhloupěl. Abrahame, Jakube, dejte mi sílu Samsonovu, jen na hodinku, prosím vás!“ —

Přišli do komory. Ty můj bože, jaký to poklad zde Šalamoun neviděl. Hromady diamantů, dukátů, tolarů, dvacetníků, konečně i těch měďákův bylo zde na fůry. Šalamoun pořád si kousal pysky a štípal se do lejteč, jen aby se přesvědčil, že to všecko není sen, nýbrž pouhá, čistá skutečnost.

„Co unesete, to bude vaše,“ řekl král Šalamounovi a ten se na to vrhl jako hladový vlk, jako by to chtěl všecko pohltit. Napřed strkal dukáty za nádra, potom diamanty, stříbro, měďáky do kapes, do punčoch, mezi boty a do pytlů přichystaných. Pozdvihnul se konečně — a bác — zase ležel, měl toho tolik na sobě, že se nemohl ani na nohou udržeti. „Uberte mu trochu, uberte,“ řekl doktor. „Vaj, ne ne, raději přidejte!“ vzkřiknul Šalamoun a potom čtvernožky se plazil

s doktorem z paláce, za bránu až na zelenou louku, kde se doktor zastavil. „Žide,“ řekl, „zde se rozdělíme. Napřed mi ale ještě jednou pověz, zdali jsi ten jeden syreček nesnědl?“

„Na mou duši ne; už mi přec konečně věřte. Ještě jednou, na mou duši, nedotknul jsem se ho,“ dosvědčoval Šalamoun.

„Dobře tedy, věřím,“ mluvil zase doktor, „a teď udělej tři spravedlivé hromádky, spravedlivé, to ti povídám!“

„Udělám, udělám,“ odpověděl Heršl a začal dělit. — Na jednu hromadu dal diamanty a zlato, na druhou všecko stříbro a na třetí všechny ty chudáky měďáky. Dokončiv dílo řekl doktorovi: „Jáčku, nejspravedlivější by bylo, kdybyste vy si vzal to stříbro, protože doktorstvím si můžete ještě mnoho, tuze mnoho vydělati, já si vezmu za náhradu a za ty přestálé smrtelné ouzkosti tu hromádečku těch kamínků a žluťáčků, a ty měďáky byste mi mohl nechat zase k rozdělení mezi chudobné.“ Přitom si ale v duchu myslil: Houby už jim dám.

„Ne,“ odpověděl doktor, „když tomu tak chceš, já si třeba vezmu stříbro; ty dostaneš měďáky, diamanty a dukáty ale dostane ten, kdo ten jeden syreček snědl.“

„Aby mě hned čert vzal, jestli jsem ho nesnědl! Na mou duši, ještě ho mám v žaludku; zde nůž, vyřežte mi žaludek a podívejte se, jestli tam není, a dejte mi potom tu hezkou hromádku. Na mou duši, neumím lhát, mluvím pravdu!“ Tak svatosvatě přiznával se žid, že ten jeden syreček snědl.

Teď se doktor najednou proměnil, šat jeho se stal bílým jako sníh, tvář jeho se leskla jako slunce a řekl: „Já jsem veliký kouzelník; chtěl jsem ti vyplnit naději tvou. Všecky ty tři hromádky jsou tvoje a tak máš tisíc a tisíckrát nahrazeno, cos dal chudobným. Za to ale, žes mě obelhal a chtěl ošiditi, ty a celé tvé pokolení — — —“ aha, rádi byste věděli, co ten kouzelník Šalamounu Heršlovi dále povídal, ale to já vám nepovím, kyš, kyš, nepovím, vy byste se smáli, na mne by ale přišli všichni heršlovci z městečka, vybili by mně — a vy byste konečně mohli myslit, že všechno to, co jsem povídal, je svatá pravda. —

NEJNOVĚJŠÍ A NEJPŮVODNĚJŠÍ SLOVANSKÝ SELAM ČILI KVĚTINOMLUVA

Jakýsi starý latinář jednou kdesi napsal: omne tulit punctum, qui miscuit utili dulce, t. j. kdyžs mi dal hrách, dej mi taky kus uzeného masa k tomu. My též se držíme slavné té zásady, ba ještě více; již dosti hrachu a uzeného masa dali jsme v Rachejtlích, nyní též musíme něco pro naše milostné milující a milované krajanky připravit. Dlouho jsme nad tím lámali si hlavy, až konečně jsme přece vyštudovali *Encyklopedii lásky*. Znamenité dílo toto obsahuje mezi jiným znamenitou „květinomluvu“, napotom „lásky řeč posunkovou“, pak i „gratulantu“, „slova do knih památních“, „galantoma“ atd. atd. Na ukázkou podáváme všem roztomilým Češkám, totiž těm, jež Rachejtle čtou, několik stránek ze slavné květinomluvy a žádáme, aby vypsaly všeobecný sněm a na něm se rozhodly, máme-li v *Encyklopedii lásky* pokračovati čili nic: načež nechť se velemoudrý rozsudek ženského toho sněmu „vydavatelstvu Rachejtlí do Jičina“, to se rozumí ve frankovaném dopisu, oznámí.

Úryvek z květomluvy

Aksamitník (Afrikane). Pod mým manžestrovým špenzrem tluče pro tě srdce ve mně, onož nezná falše ani nevěry.

Aloe. Nedělejte dlouhé komedie a štráchy.

Anýz. Propána — až budete zas v tak mizerném rozmaru, zůstaňte doma a čtěte kritiky v Obzoru.

Angrešt. Mám kuří oka, nemohu na procházku s vámi. (Počet angreštů se řídí podle množství kuřích ok.)

Balšám. Vzkažte mi, slečno, kdo má lepší pomádu, Brichta nebo Prochaska?

Bez (Flieder, Holunder, Syringa). Nepůjdete, slečno, v neděli do Flídrmil tancovat?

Bodlák (Distel). Není libo, pane Svingulante?

Brambořík. Když máš hlad, nepiš lipsprífy — anebo hladovému těžko milostné písně dělat.

Břečťan. Neviňte se tak pevně okolo mne; zlámete mi žebra.

Březový květ. Nedostala jste, slečno, bití, že jste včera přišla pozdě domů? (Slečna odpovídá *slzičkami*; počet slziček znamená počet ran.)

Březový prut. Už vidím, hochu, že smrdíš bitkou.

Chmel. Nebyl jste včera ochmelený?

Celer. Ani vidět tě už nechci.

Cibule. Kdy mě zas pozvete na vlaský salát?

Citron. Co? Aha, již rozumím! Ba ano atd.

Čemeřice. Obdivuji váš ostrovtip.

Česnek. Krásné dlouhé prsty máte, u nich nehty jako pazourky česneku.

Čočka. Nečtla jste, slečno, poslední svazek Rachejtlí?

Dračí hlava. Ty kudrdlinky vám roztomile sluší.

Dub. Nechci vás — z dubu se udělaly prkna a z těch prken jste vy. (To se rozumí, že se nepošle celý dub.)

Fialka. Holka, sedni si za pec, někdo tě najde přec.

Heřmáněk. Když tě líbám, je mi to sladko jako med.

Husí nožka. Zdá se mi, slečno, že máte znamenité vlohy ku plování; škoda že je zanedbáváte.

Jablko. Vy byste byla v ráji zajisté celé jablko sama snědla.

Jalovec. Tys byl včera zase u Halánků.

Jaterník. Kobr má dobré jitrnice à la madrilená.

Jetel. Vy jste ale dnes nakvašen.

Kapusta. To bych si vyprosil, aby mi někdo lezl do zelí.

Karafiát. Měl jsem tě, holka, rád, už tě má kamarád, a mně může Pánbůh dát, že budu milovat děvče jak karafiát.

Kmín. Jsem opojen, nikoli však láskou.

Kočičí pazourek. Krásné ručinky!

Konské kopyto. O nožky, nožky! Takových jsou jen dva páry v Čechách.

Kozí brada. Vousy vám narostly, ale rozum nepřinesly.

Koukol. Vidíme tě tak rádi jako rolník tento kvítek v pšenici.

Kukačka (Knabenkraut). Neptej se, má milá, brzo-li si tě vezmu, kukačka by hrozně mnohokrát zakukala.

Laskavec. Dala jsi mi kvinde, najdu si štěstí jinde.

Lilie. Rád bych je, frajle, políbil, ale mám namalované vousy.

Mandle. Vy jste se přebral, kupte si hořké mandle.

Měsíček. Bledá luna svítí, srdce teskno cítí, pojď, má drahá, na špacír.

Narcisek. Utřete si hubu, máte mléko na bradě.

Okurky. Jak krásný, antický nos, jsem celý fuč!

Ořech. Zevnějšek spanilý — vnitřek...

Pantoflíček. Nemohu k vám přijít dnes, mám roztrhané boty.

Pepř. Láska je peprná, a žádný cerbulát.

Petrklíč. Prosím tě, půjč mi dva krejcary pro hausmistra.

Pomněnka. Nezapomeňte nás ve fiakru dovézt na Fidlovačku.

Pomaranč. Prosím, oni jsou zajisté z venkova.

Puškvorec. Uctivě líbám rukavice.

Rozmarin. Buď si mě brzo vemte, anebo půjdu do kláštera.

Řebříček. Kde bych našel řebřík k tvému srdci?

Růže (růže mechatá, Moosrose, růže křímská, Alpenröschen, růže planá, wilde Rose; růže stolistá, Centifolie atd.). Prosím vás, kdypak mi zas přinesete růžový olej?

Řípa, hledej Turka.

Salát. Proti gustu žádný dišputát, jeden salát rád a druhý cerbulát.

Šafrán. Obdivuji váš labutí krk.

Švestka. Děkuju; slivovice mi nesvědčí.

Tabák. Vy dýmáte zrovna jako mladý literát.

Tulipán. Pane, vy jste mudrc.

Turek. Tvá malá hlavička mě okouznila.

Vikev. Prosím, nejsou oni hluchej?

Vodnice. Hlavu byste měl dost velkou.

Vrba. Kamaráde, dělej písťaly, dokud je míza.

Vinná réva. Rád bych, ale nemám peníze.

Zimolez. Nedivte se, že má láska je tak chladná; taková drahota — na dříví nestačí.